

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Odgovorni vrednik in založnik: **Dr. Janez Kr. Pogacar.**

№. 37.

V Četertik 13. Kimovca.

1849.

Zdihleji pravovernih Slovanov

za svetim Otcem

Rimskim Papom Pijom devetim, prebivajočim v mestu Gaeta.

Otec sveti! Pij deveti!
Veoma slični Jezusi:
K' križ' pribiti, s križa vzeti,
Smil'te se nam v Kristusi!

Kdo je mislil, — de bi prišla
Čas in ura — temnosti?
De iz Rima — bi odšla
Zvezda svet' — edinosti.

Oče sveti, Pij deveti!
Pač spodobni Kristusi:
Vas pregnati, vse Vam vzeti,
Se prederzno Rimljani.

Al' Taisti, ki uslisi
Glas v molitvi Romarjov
Tudi če zaderg rešiti,
Vas pobunskih Rimljanov.

Angel, Petra ki prepelal
Je skoz straže Herodeža;
On bo tudi spet pripelal
V Rim nam Pija Papeža.

O sveti Oče, Angel reče:
Vstan' potuj v Rim nazaj,
Oteti, rešni — so nesreče,
Ključet, Tvim odpirat raj!

Otec Sveti! Pij deveti!
Smil'te se nam v Kristusi:
K' križ' pribiti, s križa vzeti
Veoma slični Jezusi.

Pri sv. Jakobu na Slovenogoriškim kod Maribora 7. Velikoserpana 1849.

Oroslav Cretko, kaplan.

Hiša pregrehe in kreposti.

(Po svojim poslovenil L. Pintar.)

Nekdaj sta bila dva mlada prijatla Janez in Tine. Njuna serca še nista bila vdana ne pregrehi pa tudi ne kreposti. Slišala sta pa že, de je neki na svetu hiša pregrehe in kreposti. Torej vzameta romarska palico v svoje roke, ter gresta po svetu, de bi obiskala hišo pregrehe in kreposti, in bi po tem za vselej svoje serca prvi ali drugi zročila.

Mladenča gresta in gresta po svetu. Kar na enkrat stojita pred vratmi veliciga poslopja, ktero je bilo mogočni grajsini podobno. To poslopje je stalo na sredi prijetne dolince, po kateri je bister potočik šumljal, in je bilo tako lepo, de nista se nikdar kaj taciga vidila. Tine to viditi misli: Ta le prijetna dolinca s svojim krasnim poslopjem je gotovo pozemeljski raj. Torej se oberne k svojimu tovaršu in reče: „Janez! ali ni to le lepo poslopje prebivališce kreposti? Saj se spodobi, de bi tako imenitna in zala kraljica, kakor pravijo, de je krepst, v takim prelepim poslopju stanovala“. „Tinec! ti se motiš“, mu Janez odgovori. To krasno poslopje, ki je pred nama, stoji na plani dolini, in zlozne

pota so k njemu od slehernih krajev; stanovanje kreposti pa je na verhu visoke gore, in pot do njega je zlo bodeča in silno težavna. To le veličastno poslopje, ki ga imava zdaj pred svojimi očmi, leži na sredi doline, in lepote nature so krog njega razsute; hiša kreposti stoji pa na verhu visoke in sterne gore, ter se ozira v presvete nebesa.

Med tem, ko se mladenca tako pogovarjata, se velike vrata lepiga poslopja odprejo, in mož majhne postave in čudniga obraza stoji prednjima, ter se jima za vodnika ponudi.

„Le pojdita za mano, jima reče, jest vaji hočem voditi po celim poslopju, in vama skazovati, kdo de v njem prebiva“.

Kadar stopita čez prag, zagledata nar pred podert hlev. V njem je bila cela truma ljudi moškiga in ženskiga spola pomčanih s smerdljivimi kozli, presiči in drugimi gerdimi živalmi. Če je človek sodil po njih obnašanji, je bilo podoba, de jim gnusoba tega kraja ni zoperna bila. Janez to viditi se začudi in reče. „Človek bi po obleki teh ljudi sodil, de so pametni in omikani. Kako je vendar mogoče, de so v družini nagnusnih in smerdljivih žival?“

Vodnik se proti njemu oberne in pravi: „Janez! ti ne veš, kako ljub in prijeten je tem ljudem ta kraj smaradu in gnusobe. Vidiš, to so ljudje, ki se valjajo po smerdljivih mlakah svojih mesenih zelja. Na tem kraji hočeta enmalo postati; tode tulenje nagnusnih žival, meketanje kozlov in zoperni duh tega kraja ju sili urno naprej. Preden gresta odtod reče Tine z britkim sercam: „O kako pač goljužno je to poslopje! Od zunaj sama lepota, od znotraj pa sama strahota!“ „Ta hiša, odgovori vodnik, je bila postavljena, de bi bila krepost v nji prebivala; tode pregreha jo je že davno v svoje kremplje dobila. Saj je že taka na svetu, de se pregreha rada vgnjezdi v narlepši kraje in ljudi. O pač v marsikterim lepim telesu, ki je vstvarjeno, de bi bilo prebivališče lepe duše, ni družiga, kakor gnusoba in pregreha“.

Kar sta mladenca tukej vidila, se jima je tako gerdo zdelo, de sta sklenila tega poslopja ne več ogledati. Tode na enkrat se oglasi neka moška pošast iz bližnjiga kota, rekoč: „Mladenca! zakaj se bojita ogledovati naše stanovanje? Ne bodita vendar preplašena. Saj bosta pot iz njega že najdla. Če jo pa le zgrešita, jo bodem vama pa jest pokazal. Saj sim tičik, de mi je malokdo kos. Jest osleparim marsiktero nedolžno deklico, de zapravi svojo nedolžnost in poštenje. Pravim ji namreč: „Kaj si neumna, de se bojiš pečati s tim ali z unim mladenčem? Ali ne veš, de ne misli nič hudiga s taboj? Ko bi se pa po nesreči le kaj hudiga primerilo, tudi še vse ni zgubljeno. Trapa verjame

mojim besedam, in jest delam ubijavcu serčnost; kregam tatu, zakaj je plašan, in priganjam skrivniga morivca, de naj stori, kar se je namenil. Če vas tudi pravica v pest dobi, in boste postavljeni pred mizo zeleno, jim kvasim, saj imate dobre jezike; boste mende že vedli kako se odrezati. — Jest sim tisti tičik, ki pravi igravcu: Kaj se onga viš? Urno kvarte v roko; poskusi svojo srečo. Berž ko ne, ti bo steklo po sreči. Če ti pa le spodleti, mende ni bes, de bi nikogar ne bilo, ki ti bo segel pod pasho, in te z dnarjem podpiral. Glejta moja navada je taka, de vsakimu pred oči postavim, kako si bo spet iz nesreče pomagal, če se vanjo pogrezne. To pa storim zato, de se ljudem hudobija manj studí, in jih potlej ložej v zmote zapletem“. Kdo je vendar ta prederzna pošast? eden vodnika pobara. Vodnik ju osorno pogleda in pravi: „Ali še ne vesta, de je to glas zapeljivca. Ta zapeljiva pošast nikoli nič družiga ne dela, kakor de ljudi zmiraj slepi, de greh ni ravno kaj preveč hudiga, in de se lahko spet pride na pravo pot. Tudi ne mara, de je perpravljen na-se jemati grehe vsih tistih, ki bi rad z njimi grešil. Te in druge hudobne besede jih veliko veliko tolikanj oslepijo, de se dajo sčasama v zapeljiveove mreže zasačiti.“

Zapustivši to zapeljivo pošast, se podasta v drugi razdel goljživiga poslopja. Pa še komaj gresta nekoliko korakov, kar se jima že druga pošast perkaže. Ta je bila človeku podobna, in ju je prav prijazno vabila, de naj gresta k nji v vas. Oj le pojdita le, jim pravi, in poglejta moje stanovanje. Sej nista perva, ki skažeta meni to čast. Ker je bila ta prikazen tolikanj priljudnih in sladnih besedi, sta se ji mogla podati, in gresta k nji v vas, de bi ne bila grajana, de sta divjaka, ktera ne vesta, kako se na svetu živi. Veliko, veliko jih je, ki storijo ravno tako, kakor sta storila ta dva mladenca. De bi jih ljudje nepriljudne ne grajali, se podajo na napčine pota, po katerih bi scer gotovo nikdar hodili ne bili. Le poprašaj tega ali uniga gospodarja, kako se je zgodilo, de mu je kvarta mošno pošila? Pobaraj ga, kdo de je kriv, de je šlo njegovo premoženje in čast njegova rakam živžgat? Boš vidil, de bodeš dostikrat slišal: Neki prijatelj me je na kvarto povabil. Ker sva si bila dobra, mu nisim mogel odreči. Torej grem, jo začnem metati, de je miza odskakovala. S perviga mi gre vse po sreči. Po tem pa začnem zgubljevati in zgubljujem brez konca in kraja. To me vname za igro, ker sim hotel zgubljeno zopet dobiti. Tako se dan sa dnevam bolj kvarte privadim, in postanem nesrečen igravec in — berač. — Poprašaj kakiga družiga, odkod je prišlo, de je z nesramnimi ženskami zapravlil svoje zdravje, poštenje in blago? Gotovo ti marsikdo poreče, de se je bal, de

bi ga njegovi znanci srovaka ali pa terejala ne grajali. Torej je jel v nepoštene družbe zahajati, je storil nespodobno znanje, in je živel po hudobnih željah svojiga mesa, dokler ni padel v strašno nesrečo. — Ravno tako gre tudi marsikera deklica s fanti v oštarijo, de bi ne rekli, de je prevzetna. Pa kaj se priljudni lajni rado zgodi? Sramota in greh jo v kremplje dobita. — De bi zakonskimu možu ne naganjali, de ga ljubezen mori, se dela, kakor de bi ne vidil in ne slišal, kdo de pod njegovo streho zahaja. — Sodnik jo sodi po krivim, de bi se temu ali unimu velikimu gospodu kaj ne zameril. Tako se na svetu rada primeri, de si človek časno in večno nesrečo samo zato na vrat nakoplje, ker se boji, de bi ljudje ne rekli, de ni priljuden. De bi tedaj popotna mladenčca ne bila nepriljudna, gresta k ti sladki počasti v vas, in ogledata nje prebivališe.

To prebivališe pa je bilo strašno. Nar pred zagledata tamkej neizrečeno veliko kačo. Ta golažen je bila strašnejši kakor tista sedmoglava kača, od ktere ajdje toliko strašnih reči basnajo. Berlizgala je, de je vse skoz ušesa zvončelo, in strup je pihala na vse strani, de je bilo groza in trepet. Imela je perutnice, kakoršne ima peklena pošast, in pisani gadje so se valili iz njeniga oserčja. „Oh kako strašna je vender ta peklenka“, zavpije Janez ves prestrašen.

Poslušaj, Janez, de ti povem, kdo je ta strašna kača, reče vodnik. Ta kača je neka stara babura; ki je veliko veliko let nečisti pregrehi služila. Ker pa zdaj hudobni svet ne mara več zanjo, uči ta gerda pokveka svoje nesrečne hčere, kako naj mladenče v svoje mreže lovijo.

Kamor koli sta se popotnika v tim prebivališi ozerla, nista zagledala družiga kakor strašne prikazni. Zlast pa je bila ena pošast, ki ju je tako prestrašila, de sta se tresla na celim životu. Vidila sta namreč neko staro babuzo. Ta je zadavila dve svoji mladi hčeri, ju je spekla na ognji in je žerla kot volk nju meso. „Oh to je vender strašno“, zavpije Tine na glas, in pobara vodnika, kdo de je ta peklenšica. „Ta je mati zadavljenih hčer“, mu reče vodnik. „Ona peče svoje hčere pri ognji nečistosti, in se živi od njih greha“. To slišati obide popotnika strašna groza, in se urno pobereta odtod.

Pa komaj se zapustita to grozovitno pošast, kar se jima že druga prikaže. Ta gerdovš je pred angelcam tekla, in na preterge za neko peklenko hudobo letela, ktero je na vso moč ljubila. „Ali vesta, kdo je ta peklenka hudoba“, poprašča vodnik popotna mladenčca. „Ne veva kdo je“, mu odgovorita. „Ta oslepljena gerdoba je neki zakonski mož“, jima reče, „kteri ima doma pametno, čisto in berhko ženica, praviga angela, pa je ne ljubi;

temuč se z drugo slepari, ki je neumna kot vol, nečista kot kozel in sitna kot perga. Z eno besedo, prava podoba rogača. In s to pošastjo zapravlja svoje premoženje in dušo. Ta zanikern mož ima svojo pošteno ženo tako slabo, de dostikrat sama ne vé kaj bi oblekla in obula; njegova mavha pa ima vsiga zadosti, kar le njeno hudobno serce poželi. Ta nesramni kloftan nikdar ne premore bor-niga vinarja, kadar mu pride berač pred vrata; za njegovo cjo ho mu pa nikdar denarja ne manjka. Njegova lastna hči nosi dostikrat tako revno okleko, de skorej ne sme med ljudi; njegova onč pa od žide in berkala šumi. O strahota prešestne pošasti! Vsaka druga pregreha ima vender svoje meje, prešestvo pa človeka popolnoma obropa. Postavim, nektera pregreha vzame človeku poštenje, pa se vender premoženja ne loti. Druga požre premoženje, pa vender zdravje pri miru pusti. Prešestna ljubezen pa požre poštenje in premoženje, spridi zdravje in življenje“.

Kadar Janez in Tine to gerdo prešestno pošast zapustita, jima pridete dve druge naprot. Perva je bila berljavih oči, ter je vsako reč narobe vidila, kdor je bil molčec, je djala, do nima družiga v glavi kot prazno slamo; kdor je rad govoril, ga je jezikača in vekača imenovala; ponižni so ji bili potuhnjenci; poterpežljivi plašljivci, radodajavci zapravljevci, varovavci stiskavci in ljudje moškiga zadržanja gola prevzetnost. Kdor ji ni vsiga oblebetal, ji je bil hlinež; kdor je odkritoserceno govoril pa rogovilož. Pametni so se ji zdeli hinavci, veseli pa trape. Hudobniših oči kakor ta pošast vender mende nobeden biti ne more, si mislita mladenčca sama pri sebi. Druga pošast pa je bila tacih oči, ki niso nikjer nič pregrešniga vidile. Nečistost je imela za nedolžno ljubezen; laž za znamnje zvite glave, opravljivost za vsakdanjo šalo; goljufjo za pripušeno zvijačo. Kdor je bil maševavniga serca, je djala, de se vleče za svoje poštenje; kdor se je podal brez potrebe v nevarnost življenje zgubiti, ga je hvalila, de je serčan; kdor pa se je drugim prav ponižno perlizval, ga je imela za človeka, ki vé, kaj se spodobi. „Kdo ste pa te dve pošasti?“ vpraša Tine vodnika. „Perva je berljavi čemernež, kteri vsako reč v greh podela, če je tudi sama na sebi nedolžna. Druga pa je brezvestnež, kteri hoče pregreho v krepost spremeniti. De so nebesa ti za silo verjame, ker si voši nebeško veselje. De bi pa pekel bil ti po nobeni ceni ne bo verjel, ker se večniga ognja boji.“

Po tem zagledata popotna mladenčca nekako priklanjavno gerdovš. Ta se je služetam velikih gospodov do tal perklanjala in keršencam roke kuševala. Njena roka je deržala naprej in naprej za klobuk, de se je berž odkrila, ce je kdo prihla-

čal, ki je kaj od njega želela. Janez to viditi reče: „Šembrej ta pošast je pa vender le prav priljudna“. „E Janez! ti se motiš“, ga zaverne vodnik. Jest menim, de je ni prevzetniši stvari na svetu kakor je ta. Tebi ni znano, de se le za to ponižuje, de bi bila povisana. Glej, če se služetam priklanja do tal, dela to le zato, de bi se gospodu prikupila. Če jo vidiš, de strežnici kaciga imenitneža roke lize, stori to le zato, ker želi tega ali uniga moža spodlesti in ob službo pripraviti. — Preden gresta iz tega poslopja, vidita še marsiktero drugo neumno pošast. V nekim kotu je sedel skopi dergnež, in si ni upal jesti, kar se je bal, de bi nehvaležnim erbam premalo ne zapustil. Zraven tega je sedel neki butec, ki ga je vsako veselje jezilo, če je bilo tudi popolno nedolžno. Po tem vidita nekiga nezadovoljneža, ki je sebe in previdnost božjo preklinjal; pa mu ni nič pomagalo. Zopet najdeta moža, ki je ženo vzel, ktera je svojiga poprejšniga moža umorila, pa je vender mislil, de bo z njo srečno živel. Tudi eniga vojaka zagledata, ki se je vergel v globoko brezdno, de mu ni bilo treba po zdravnika in spovednika pošiljati. Še sta vidila neumneža, ki je cel boršt zažgal, de je uboziga vrabiča spekel, to će reči, de sta vidila bogatina, ki se je prav goreče pravdal z nekim siromakam za malovredne reči. — V neki stanici dobita prav namiganiga starčika, ki je čeruil sive lase in likal staro zgerbano kožo. To je bil trapek, ki se je na smertne dni mislil ženiti. — Zunaj tih norčkov je bilo tamkej se veliko drugih. Neki oče je hitel šibo spletati, de bi ga kdaj njegov neporeden sinek z njo kozje molitvice učil. Mladencē ravno zrašen kot jelka, se je s pasam rajkljal in stiskal, de bi bil kljukast postal. Neki vladar je sam svoje podložne učil, kako de nar ložej njegov tron podkopajo. Zunaj tih je bilo v ti hiši še drugih pošast in norcov brez konca in kraja. Tode mladenčama je bilo že tih preveč. Torej odrineta z zaničevanjem in studam iz strašne hiše pregrehe.

Kadar sta popotna mladenčā Janez in Tine zapustila hišo pregrehe, v kteri sta tolikanj gerdiga in strašniga vidila, sta bila njuna šerca tako z guusobo do greha napolnjena, de terdno skleneta vse svoje žive dni nikdar grehu, ampak vedno le kreposti služiti. Za tega voljo se podasta na pot, iskat se hiše kreposti. Peter, mož bistriga uma in lepiga zadržanja, se jima pridruži, de bi jima pravo pot kazal, in delal serčnost, če bi na poti na kakošne zadržke zadela.

Še komaj grejo nekoliko stopinj proti hiši kreposti, kar je že treba iti na sterma goro. Tega se Tine ustrasi in reče: „E ta pot je preojstra in presterma. Jest sim že spehan. Nikar ne hodimo naprej. Bomo raji drugikrat šli na to sterma goro“.

Zdaj ga Peter zaverne, in reče, de v to nikakor ne more privoliti. „Če se nočeš zdaj“ — je dalje govoril — „dokler imaš še terdno moč mladih let, podati na ojstro in sterma pot do kreposti, kako ti bode mogoče po ti poti hoditi, kadar bo starost zgrudila tvoje moči. Ravno tako kakor ti govori marsikteri mladencē ter pravi: Jest sim zdaj mlad, in moram vživati veselje tiga sveta. Saj bo časa še dosti kreposti služiti. Kadar pa starček postane, besedo presuče in pravi: Oj ko bi še imel moč svoje mladosti, kako pač goreče bi se hotel kreposti prijeti. Zdaj pa me je tako moč zapustila, de se ne morem po nobeni cenī postiti in delati pokore. Saj sim že sam na sebi preslab, kako bi se neki še postil. — Glej Tinče! vse se zgovarja, de ne more delati pokore. Bogatinec pravi: Jest sim premehkušno zrejen, de bi mogel delati pokoro. Če se postim le en sam dan, me hoče biti že konec. Mene že robček tanke srajce tiši, kako bi mi bilo mogoče terde spokorne oblačila nositi. — Revež pa pravi: Kaj bi jest pokoro delal. Saj imam že brez tega pokore zadosti. Lačen trebuh, umazana žena in stergani otroci so moja pokora. Pokora je za bogate, ki imajo vsiga dovolj. Oni naj opravljajo dela ljubezni, ne pa jest, ki komaj živim. Tode ljubezniva prijatla! to so prazni marnji, reče Peter. Do kreposti in nebes ni druge poti, kakor pot pokore in križev. Torej mladenčā na noge! Le urno naprej! Na gori nas čaka prelepa hiša kreposti“. Te besede oserčnostijo popotna mladenčā, ter jo podvzajajo urno na goro.

Pot na goro, na kteri je stala hiša kreposti, pa je bila silno nevarna. Volkovi, risi, levi, tigri in druge strašne zverine so prebivale v gojzdi ob poti. Velikrat se je slišalo njih strašno tulenje, in marsikteriga popotnika so lovile in ga hotle požreti. Kdor za krepostjo hiti, brez sovražnikov ni. Prijatli in zlahta so včasī naši nar hujsi sovražniki. Zatorej pravi sveti Matevž: „Človekovi sovražniki so njegova lastna družina“. In res! kar sveti Matevž govori, uči nas tudi lastna skušnja. Dostikrat pravi prijatelj prijatlu: „Ti si neumen, de se postiš, moliš in druge pobožne dela opravljaš. Pusti, pusti pri miru te reči. Pojdiva rajši kam vun na polje, v oštarijo ali pa na veseliše“. Clo taki očetje se najdejo, ki se pritožujejo nad svojimi sinovi, de niso nič vredni, ker se ne mašujejo nad njimi, ki so jim kaj hudiga storili. Matere včasih svojim hčeram prepovedujejo postiti se, de bi jim rudeče lica ne obledele, ter bi svet zanje ne maral. Perliznjeni zapeljivei zapeljujejo lahkoverne dekleta rekoč: Ali ne veš, de je tisti čas že zdavno minul, ki je čista nedolžnost veliko veljala. Zdaj pa že vse druga sapa piše. Glej! zdaj živi po bajtah in gradovih vse po nedolž-

nih nagonih svoje mesene nature“. — Take sladke in na videz skerbne besede lahko vernim dostikrat pravo pamet vmotijo, de zapustijo edino pot, ki pelje h kreposti in v nebesa. So pa veliko nevarniši, če pridejo iz ust staršev, žlahte, prijatlov in znancov. Z eno besedo, če pridejo od tistih, kateri radi imamo, in jim kaj zaupamo. — Zdaj perpelje Peter popotna mladenča do strašnega brezdna. Le ozka stezica se je vila nad groznim prepadam ob robu. Tine viditi to nevarno stezico zavpije: „Al bi ne mogel namesti mene kdo drugi iti mem tega prepada!“ „Tine! ti nisi prvi, ki kaj taciga hoče, reče vodnik, „tode to ni mogoče“. Glej veliko ljudi je, ki prosijo pobožne, de bi se namesti njih pokorili; oni pa bi mehkužno živeli. Tode krepost in nebesa si more vsak sam pridobiti. Prav lepo je enkrat neki sveti mož enlga splačal, ki ga je prosil, de bi namesti njega molil in se postil. „Prijatelj! mu reče sveti mož, „če naj jest namest tebe molim in se postim, ali ni tudi po pravici, de naj jest namest tebe grem v nebesa?“ Ko je vodnik te besede zgovoril, se oberne proti mladenču in reče: „Tinec le serčno, le serčno naprej. Ti sam jo moraš iti mem tega brezdna, če ne, pa hiše kreposti nikdar vidil ne boš. Če se ti pa zdi pot kreposti pretežavna, pa pomisli, de je pot pregrehe veliko veliko težavnisi.

Oj, ko bi bila pot kreposti tolikanj težavna, kakor je pot pregrehe, kako bi se ljudje čez to pertoživali. Povej mi, ali ne terpi grešnik za pekel veliko več, kakor pobožnik za srečne nebesa? Oberni svoje oči na lakomneža. Njemu greh ne pusti vživati njegoviga premoženja. Še jesti, piti in oblačiti se skoraj ne upa. Pregrešna skopost mu ne pervoli, de bi tisto blago vžival, ki ga je s kervavimi žulji in tolikim strahom v svoje shrambe pripravil. Oj kako bi svet godernjal, ako bi krepost od njega kaj tako težavniga tirjala? — Poglej kakošne težave nečistost loternikam naklada. Dostijih je, ki zavoljo tega greha cele noči prečujejo, hribe in doline prelazijo, vročino in mraz terpijo, svoje poštenje in življenje v nevarnost postavijo. Oj kako strašno bi jezike stegovali, ako bi jima krepost nakladala take težave. — Glejta, prijatla, greh je, ki prevzetneža v nepokoj in žalost pripravi, če mu vse po volji ne gre. Greh dela maševaveu vedno strah, in ga sili, de mora neprenehama orožje nositi. Greh je, ki jeznimu zmirej želē vzdiguje, boleznj napravlja, življenje krajša in veselje kalj. Nasprot pa je serce krotkih mirno kakor sinje morje in pisani travnik, kadar nobeniga vetrīca ni. Toraj, mladenča, le serčna bodita, in verjemita, de so težave, ktere krepost nam naklada, le majhne proti tistim, s kterimi nas greh nadleguje“. Ko je vodnik te besede zgovoril, poda Ti-

netu svojo roko, ter ga spelje srečno memo strašniga brezdna. Janez jo derkne urno za njima. In kmalo potem so na gori, kjer je bilo stanovanje kreposti.

Kader Janez in Tine zagladata hišo kreposti, se loti njunih serc neka čudna otožnost. To pa zato, ker sta mislila, de je nju trošt šel po borstu.

Ko sta se namreč na goro gredē po stermim hribovji in ojstrim pečovji potila, sta si mislila, de se jima bo na verhu gorē v oči zablīšalo poslopje iz samiga draziga kamenja. Namesti taciga krasniga pa je zdaj stalo pred njima poslopje, ki ni bilo od zunaj nobene posebne lepoto. Torej reče Janez: „Če je to hiša kreposti, tako pa tudi — le škoda za naj trud. Če je od znotraj taka, kakor od zunaj, sva jo zastonj prisopla na goro. Hiša pregrehe je pa od zunaj vender desetkrat lepši“. To slišati ga vodnik hudo pogleda in reče: „Prijatelj! de je hiša kreposti od zunaj žalostna viditi, pride od tod, ker ljudje le nar slabši reči kreposti darujejo. Če ima kdo neznano hčer, si jo prizadeva ponuniti, sina, ki ni za ta svet, bi rad pomahil; počen groš je za pušco še dober; stergana sukinja ali srajca se daste beračem v dar itd. Tode, Janez! nikar naj žalost ne tare tvojiga serca. Če je lupina tudi grenka, bo pa jedro sladkejši. Res de je hiša kreposti od zunaj pohlevna in revna viditi, tode veselje in radost bosta presinila tvoje oscreje, kadar stopi tvoja noga čez hišni prag. Lej na svetu je marsikaj goljufiviga. Marsikteri človek je na videz reven, v resnici pa je bogat. So ljudje tam pa tam po svetu, ki križajo svoje meso. Ti se nam revni zdijo in milovanja vredni, tode njih serca so polne veselja in radosti. Glej! kamenje, iz kteriga je hiša kreposti narejena, je vender le drago kamenje, če se tudi ne lesketa kakor demant.

Zdaj pelje vodnik mladenča v hišo kreposti. Pa še komaj stopita čez prag, kar že vživata neizrečeno veselje in radost. V celim poslopju je nezapopadljivo prijeten duh; umetno vbrana godba se razlega po vsih prostorih poslopja; in mir, de še nikdar tak, se razlije v serca mladenčev.

V neki prostorni stanici je sedela neizrečeno lepa krepost na prelepim tronu. Njene usta so se deržale na smeh, ter so govorile ljudomile in svete besede. Njene roke, bele kot sneg, so bile prpravljene vedno dobrote deliti. Vse, kar si vidil na nji, je bilo sama lepota in zlahtnoba. Nje obnašanje je bilo preljubeznivo, njena obleka bolj bela kot sneg, njeni lasje pa podobni belorumenim žarkam mladiga sonca. Na prvi pogled se je vidilo, de je v nebesih domā.

Okrog njeniga trona so stale trume in trume ljudi. — Nekteri so jo prišli kaj prosit, drugi

pa prašat za svet. — Pervi stopi pred njo neki zanikerni oče, ter jo prosi pobožnosti za svojiga sina. Ona mu pa odgovori: „Ljubi prijatelj! če hočeš imeti pobožniga sina, skerbi nar pred, da boš sam živel po božjih zapovedih. Če bo sin vidil tvoj lep izgled, se bo tudi on po njem gotovo ravnal“. — Po tem pristopi neka mati, in jo čistosti prosi za svojo hčerko. Za odgovor dobi povest od stare in mlade kače. — Stara kača vidi nekiga dne mlado kačico po trebuhu po prahu lesti, in jo začne kregati rekoč: „Zakaj se vendar zmiram po trebuhu plaziš? Vzdigni se, in hodi po koncu“. Mlada kačica pa ji reče: „Mati! pokazite mi no, kako se po koncu hodi“. Starka ji hoče pokazati. Torej se začne strašno zvijati po prahu in po trebuhu lesti naprej. Na to se kačica oglasi: „Oj mati! če se to pravi po koncu hoditi, znam jest boljše po koncu hoditi kot vi“. — Neka gospa ji je rekla: „Žlahtna kraljica Krepost! jest sim svojimu možu zvesta in ga serčno ljubim. Kaj ne, to je že dosti, da pridem v nebesa?“ „Ne bo dal,“ ji reče Krepost. Le kdor bo spolnil vse svoje dolžnosti, bo vžival nebesko veselje. Če si tudi ti zvesta svojimu možu, in ga serčno ljubis, s sosedi se pa prepiraš, svojiga bližnjiga obrekuješ in opravljaš, še nisi krepostna, torej ne pojdeš gledat vekomaj božjiga obličja. Tudi ni zadosti, reče nadalje, ako bi kdo delil med vboge svoje blago, zraven bi pa s kom v sovraštvu bil, ali bi nečisto živel. Kaj pomaga jezičnemu dohtarju visoka učenost, če jo pa napeno obrača in krivico z njo zagovarja? Čemu je vojsaku serčnost v boji, če pa hudobno živi? Glej! vse čednosti so si mile sestričice, ki ne morejo biti ena brez druge“. Ko je te besede izrekla, pristopi neka imenitna gospa, za katero sta dva služabnika prirepala, in reče: „Preljuba Krepost! jest bi tudi rada prišla v nebesko veselje, tode po poti imenitnih gospa“. Krepost jo milo pogleda in pravi: „Draga moja! te poti proti nebesam jest ne poznam“. Na to reče imenitna gospa: „Oj preljuba Krepost! glej, taka nježna gospa, kot sim jest, vendar ne morem proti nebesam hoditi po ternjevi poti pokore. Saj so moje ustice vajene samo mesca in slašic, moje drobno telesce samo šumečih tancic in moje občutljivo serce neprenehljivo veselja. Oj meni ne, in ne more biti mogoče po ternjevi poti pokore hoditi“. Na to reče Krepost: „Draga moja! jest vem, da te imajo ljudje zares za imenitno gospo, tode povem ti resnično, da v nebesa pelja le en sam pot, in ta je, da spolnuješ vse božje in cerkvene zapovedi. Ta pot je za bogate in berače, za imenitne in proste. Po ti moraš hoditi, ali pa nebes nikdar vživala ne bodeš“.

Kadar Krepost te in še druge prosivce in posvetvance ljubeznjivo odpravi, stopita Janez in Tine

k njenimu tronu. Ona se jima prijazno nasmeja, ju sprime z velikim veseljem, ter ju takole nagovori: „Mladenca! vidva sta z gnusobe polnim sercam zapustila strašno hišo pregrehe; in sta se podala na pot obiskat še moje stanovanje. Blagor vama! najdla sta ga. — Mladenca! znane so meni vajne želje. Vidva po vsih čednostih hrepenita, in nista podobna ljudem, ki so zdaj-le pred mojim sedežem stali. Ti bi tudi radi Bogu služili, tode tako, da bi se hudimu ne zamerli. Vajne serca pa gorijo le za krepost. Vajne resnične in serčne želje so od ene čednost do druge hiteti, in na duši čedalje bolj obogateti. Mladenca le urno naprej po ti poti, ktero sta zdaj nastopila. Bodita častivca in vojsaka moja, dokler bosta živela na svetu. Po tem prideta enkrat gotovo iz moje hiše v svete nebesa, kjer bosta na večne čase presrečno živela“. Zdaj se vzdigne prekrasna Krepost iz svojiga stola, prime popotna mladenca za roke, ju pelje v neko stanico, ter jima pokaže skoz okno odperte nebesa. „Povzdignita svoje oči proti svetim nebesam, jima reče, in jima skazuje nebeske lepote. Glejta! gori ni hudiga duha, ne smerti, ne greha; gori ni skerbi, ne nadlog ne terpljenja. Gori ne pripeka vročina in mraz ne nadlegje, ampak večna spomlad razveseljuje pravične nebeščanov trume. Gori se ne sliši ne prepir, ne sovražstvo ampak večni mir in gola ljubezen vlada povsod. Gori ni nobene britkosti, nobene solze; ampak večno veselje in večna radost kraljujeta krog in krog. Gori je tisti presrečni Jeruzalem, kjer večni kralj prebiva, in deli naprej in naprej dobrote svojim zvestim otrokam. Gori poje nebeska tromba mile glasove in srečnih prebivavcov mile pesmi donijo od eniga kraja do družiga. Gori so zbrane angelcov trume, svetih očakov in aposteljnov zbori. Gori se veseli mučencov rudeče kardelo in čistih devic in družih svetnikov trume in trume. Gori se sveti prečista devica, Marija, med nebeskimi trumami, kakor se sveti zgodnja danica na nebu med zvezdami. Tje gori, v te presvete nebesa, pojdeti enkrat tudi vidva, če se bosta terdno kreposti držala“. Tako je Krepost govorila. Mladenca pa je pogled nebeskiga raja serca tako prešinil, da sta odslej neprenehama kopernela po njem. De bi ga toraj enkrat gotovo dosegla, ostaneta vedno v hiši kreposti.

Mekinjski samostan s. Klare.

Kar je zdaj Mekinjska grajsina, ki je kantonska gosposka v nji, to je bil do leta 1782 Mekinjski samostan s. Klare. Po napisu, ki se nad velikimi vratmi Mekinjske politiške pisarnice lepo v kamen vsekan najde, je bil ta samostan prvi utemeljil g. Sigfrid Galenberski plementaš v letu

po Kristusovim rojstvu 1300, na dan ss. Dionizija, Rustika in Eleverija marternikov, t. j. 9. Kozoperska. Letá Sigfrid Galenberški je bil sin Otonov in Gute Weisseneške, vnuk Gviljelmov in Ane Sumereške, prevnuk Sigismundov, preprevnuk Sigfridov in Berte Fünkenberške, četerti vnuk Žigov ali na petim rodu njegov mlajši, peti vnuk Otonov in Ane Ehrenfelske, in dalej šesti vnuk Ortolfa Ojstroverharja (de Scharfenberg.)

Letá samostan je potlej Juri Sigismund svetiga rimskiga Cesarstva grof in Galenberški gospod, Njih Cesarske Svetlosti kamrar, poglavar viši krajske sodnije, ter krajski poglavarski namestnik skoraj vse iz noviga popravil s svojim bratom Janezam Friderikam v letu 1682. Juri Sigismund in Janez Friderik sta bila že v trinajstim kolenu ali rodu (torej 12. vnuka) tistimu Sigfridu Galenberškemu, ki je bil ta samostan prvi začel.

Ortolf III. iz Svibna (de Scharfenberg), od kteriga je v zgor imenovanim nadpisu govorjenje, je bil po slovensko Ojstroverhar imenovan: zato ko je bil njegov rod iz Ojstriga verha (Osterberg), to je od ondot, kjer Ljubljana v Savo teče. Ko je zidal grad Galenberg (Goli verh ali Goli breg, Kahlenberg) v letu 1000, kakor ta nadpis pové, se je od tega časa Galenberški (Goloverhar ali Golobreški) imenoval. Grad Galenberg stoji na Krajskim v Čemšeniski fari, za Savo proti Štajerskimu.

V zgor imenovanim nadpisu stojé letnice utemeljenja takole:

MCCCVII. idus Octobris die SS. Dyonisii Rustici et Eleutherii M. M. V letih letnicah, ki znesó 1307, je pomota kamnosekova. Povsod se bere, de je ta samostan bil začel v letu 1300, torej se VII od več kaže. Dalej je „idus Octobris“ 15. dan Kozoperska; ta dan pa ni spomin ss. Dionizija, Rustika in Eleverija marternikov, ampak ta god je 9. dan Kozoperska. Ako se za stotnicami postavi pika, ki jo je kamnosek opustil, ter se takole piše in bere „MCCC. VII. idus“, je pa vse prav, ker kaže 1300 in zravn „7. idus Octobris“, kar je 9. Kozoperska, na kteri dan je tudi god ss. Dionizija Rustika in Eleverija marternikov.

Te letnice (1300) se vzamejo z napisam, od kteriga bo kmalo govorjenje. Jez od njih zato več govorim, ker so me ob prvem pogledu tako motile kakor tistiga, ki je v „Laibacher Wochenblatt“ pod Nr. 17. v letu 1804 s podznamvanjem A. S. per popisu kamniškiga mesta ob perložnosti takratniga pogoriša govoril, in od Mekinjskiga samostana omenil, de je bil v letu 1307 začel.

Drugi napis o začetku Mekinjskiga samostana je nad velicimi samostanskimi vratmi blizo zvonika. V letim napisu se bere, de, ko je samostan 382

let stal in se bil izslužil, sta ga, de se ni poderl, Jur Sigismund Galenberški in njegov brat Janez Friderik, nekaj iz svojiga, nekaj pa iz perpomočkov od krajskih stanov danih, vse iz noviga popravila: „NoVitate eX fVnDaMento fVLCIVere“, Te letnice kažejo kakor je na poprejšnjim nadpisu viditi, de je bil samostan popravljen v letu 1682. Če se od tih vsame 382 let, kar je pred stal, pride spet na dan, de je bil v letu 1300 prvič začel.

Napis nad samostanskimi velicimi vratmi pové tudi, de je Sigfrid za Arnulfam Ojstroverharjem (de Scharfenberg) enajsti Galenberški gospod ta samostan s. Klare utemeljil, de je Juri Sigismund bil svetiga rimskiga Cesarstva grof, Galenberški gospod, Cesarjev kamrar, svetvavec in v krajskim vojvodstvu poglavar in veliki namestnik, in z bratom Janezam Friderikam na trinajstim rodu vnuk tistiga Sigfrida, ki je bil nasledvavski odvetnik (Erbvogt) Mekinj.

Vidi se torej, de je bil Mekinjski samostan s. Klare začel 47 let po smerti s. Klare začelnice klarizarskiga reda. Sigfrid Galenberški in njegova gospá ali žena Elizabeta sta ta samostan 9. Kozoperska 1300 s pervoljenjem svojiga zaroda in svojih naslednikov utemeljila, kakor govori utemeljitno pismo (Stiftbrief) ravno imenovano leto in rečeni dan v gradu Galenbergu pisano. Galenberska rodovina so imeli okoli Kamnika in okoli Mekinj velike posestva; njih je bil tudi Kamniški grad (Oberstein).

Preden je bil Mekinjski samostan zidan, je bil že pred ravno na tem mestu en grad imenovan: Mekinje. Sigfrid utemeljitelj samostana se je v letu 1292 v nekim pismu imenoval Sigfrid Mekinjski (Sigillum Sivridi de Minchendorf). De je bil Mekinjski grad pred začetkam samostana, se vidi dalej iz utemeljitniga pisma *), ker se Galenberški

*) Et curiam nostram in Münkendorff, in qua tunc residebat Wuossa, cum omnibus suis attinentiis et juribus quaesitis et inquirendis, Sylvis, pratis, campis, nemoribus, pomeriis vicis, aquae ductibus, et quocunque nomine censeantur perpetuo servituros etc. etc. Nazadnje se to pismo sklène s podpisi:

Testes hujus nostrae ordinationis sunt Domini et Milites: Chonradus dictus Gallo, Hertvicus de Maingespurg, Wernherus de Lakh ad hinc nobiles Carnioliae Henricus Lavanus; Gener noster: Sigfridus filius noster, Nicolaus de Lilgenbergh, Wilhelmus de Rottenbüchel, Ortolphus de Maingespurg, et alii complures. Ut autem praesens Scriptum permaneat incolvulsum, fecimus ipsum nostro et generi nostri praedicti sigillis roborari. Actum et datum in Gallenberg, Castro nostro, anno Domini MCCC. VII. Idus Octobris, festo beatorum Martyrum Dyonisii, Rustici et Eleutherii.

S. Sivridi de Gallenberg. S. Henrici Lavani.
(L. S.) (L. S.)

imenujejo mekinjske gospodarje, ki volijo prihodnjimu samostanu Mekinjski grad.

V tem pismu so naslednje priče imenovane: Konrad Gal, Hertvik Mengeški, Verner Loški (iz Loke ali Ločan), Henrik Glavan Sigfrida utemeljitelja zet, Sigfrid prejšnjiga Sigfrida sin, Miklav Limbarski (iz Limbarske gore) Gvilielm Černelski, Ortolf Mengeški in več družih.

V leti 1300 je bil Mekinjski samostan še le začet (ali štifan). Kakor utemeljitno pismo povê, je bil začetnik s pomočjo franciskanov za pobožne divice pozvedel, ter jih vkupaj spravil pod ravnanje svoje hčere Klare, ki je bila prva abtosiica tega samostana. To se vê, de si je mogla gospa mati Klara Mekinjski grad v prvo samostansko prebivališe, kolikor se je dalo, spreobrniti, preden so izzidali novo samostanu permerjeno poslopje, katero so bili začeli še tisto ali vsaj prihodnje leto. To se tudi lahko vê, de novi samostan ni bil v enim letu tako izdelan, de bi bilo mogoče koj v njem stanovati. Klara se pa vender že koj v letu 1301 prva abtosiica imenuje.

(Konec sledi.)

Razgled po keršanskim svetu.

Tirolska dežela je bila dozday zgol katolska, ter se je z vso močjo branila vrinjenju krivoverstva. Tudi ondašnje poglavitno mesto Inšpruk se je prav katolsko obnasalo. Koliko pa so zadnji časi ljudi spremenili, je pokazal sklep mestnih odbornikov 13. in 15. Velikoserpana. Mestni fajmošter gosp. J. Amberg je namreč predlog storil, de bi se le katolski cerkvi očitno obhajanje božje službe dopustilo. Z večino glasov pa je bil ta predlog overžen: tedaj se je tudi nekatolčanam očitno opravljanje svoje božje službe in s tem naseljenje v deželi dovolilo. Tukej se vidi, koliko je na tem ležeče, de se le pošteni zares katolski možjê v zборе in odhore volijo.

V listu nekiga misijonarja iz Amerike, P. Teofila Krapfa, Franciskanarja iz Tirolskiga se bere, kaj Amerikanci od tega mislijo, ako se božja služba o praznikih kaj dalje potegne. Duhovno opravilo je namreč eno nedeljo od pol desetih do dvanajstih terpelo; in imenovani misijonar pristavi, de ako bi se bilo še dalje potegnilo, bi se ne bilo bati mermrauja: zakaj tamkej imajo radi, de se vse počasu in veličastno opravlja, in radi nedeljo Gospodu posvetê, ker celi teden težko delo imajo, in veliko moliti ne morejo.

Presvitli Cesar Franc Jožef I. bodo 16. dan t. m., to je, v nedeljo popoldne 20 minut po štirih, s prvo vožnjo po železnici iz Dunaja v Ljubljano prišli in z njimi Njih ministri in êez 300 povabljenih Dunajčanov in Gradčanov. Cesarju naproti v Celje se bo peljalo 50 Ljubljančanov. Cesar so dovolili, de bo prvo početje vožnje po železnici z veliko êastjo obhajano. Gromenje topov z Ljubljanskiga grada bo oznanilo prihod presvitliga

Cesarja. Ko se bojo mestu približali, bojo začeli zvonovi v vsih cerkvah mesta in predmestij peti. V kolodvoru, krasno okinčanim, Jih bo spodobno sprejel odbor mestne srenje. Berž po tem bojo Ljubljanski knezo-škof blagoslovili železnico. Potem se bojo peljali presvitli Cesar o gromenju topov z Ljubljanskiga grada in zvonanju vsih zvonov po Dunajski cesti skoz nalaš napravljene veličastne vrata v mesto v svoje stanovanje, ki ga bojo v tisti hiši imeli, kjer sicer deželni poglavar stanuje. Kmalu po prihodu bo gostam kosilo v kazini napravljeno (pravijo, de jih bo v vsim skupej 450 povabljenih.) Zvečer bo mesto razsvitljeno. Drugo jutro (17. Kimovca) se bojo Cesar s svojimi ministri naprej v Terst podali: vsi drugi gosti pa se bojo spet v Gradec in na Dunaj po železnici nazaj vernili. —

11. dan Kimovca zvečer ob devetih je maršal Radecki prišel v Ljubljano, in se je včeraj zjutraj ob sedmih po železnici na Dunaj odpeljal. Svitliga cesarja bo kakor pravijo, tudi spremil v Ljubljano; tudi bana Jelačića takrat v ti êastitljivi družbi semkej pričakujejo, ker bi se znali Cesar iz Tersta skoz Reko in Zagreb nazaj na Dunaj podati. —

Ban Jelačić piše, de se je terdnjava Petrovaradin 6. dan t. m. podala. Velik del Rusovske armade se bo zdej vernil v svojo domačijo.

I s k r e.

Vêčnost se bliža, pa ne mislivo!

Pravični, kedar se smert bliža, gleda svet in večnost ravno s tistimi očmi, kakor popred vselej. Nič se mu ne spremeni, nič ne neha zanj v poslednjim migljeji, kakor le nadloge in terpljenja. Brez naveze na svet in na njegove nečimurnosti, poln dobrih del, poterjen z večnimi obljubami, zrel za nebesa, zatisne on brez milovanja svoje oči pred vsimi slepijami, ktere le pogledati ga je vselej zabilelo. Njegova duša se kviško k Bogu dvigne, od kteriga je izšla, in per kterim je s serènim hrepenenjem po njim vedno prebivala. Tako ona v miru in zaupanji v večnost gori gre.

Moj ljubi! ob smertni uri se ti bo tvojo življenje vse drugači pokazalo, kakor se ti zdej zdi. Zdaj ti dobro dè, de si tù ali tù nad bližnjiga povikšan, de si tù ali tù slabšiga zmagal, de si bogastvo ali umetnost perdobil, de se ti hvala in češenje daje, de si za dobriga spoznan, de veselje in êast vživáš ali boš vžival, de si upaš svoje naklepe v dobiček izpeljati. Zdi se ti, de so vse te roči resnične dobrote, in dovê kako jih vošiti, de življenju vrednost in spoštljivost dajejo; na smertni postelji pa, ko svet odstopi in večnost perstopi, se bodo tvoje oči odperle in vse se bo pred teboj spremenilo. Zapeljiva megla, ki te je blišila in vse tiste reči veči kazala, bo zginila: vse boš tako vidil, kakor je res, namreč: goljufljivo, minljivo, begoče, nič, „svoje oči odpreš in ne najdeš nič“, pravi s. pismo. (Jan. 27, 19.) Geramb.

Popravek.

V listu 36. na prvi strani, v prvi pesmi šesto versto od zdalej beri: „Blagruj s svojo jo desnico“.